

Joensuulaiset nuoret esimerkkinä turvallisen pyöräilyetiketin kehittämisessä

TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

SITOWISE

LIKENNETURVA

J•ENSUU

Sisältö

1. Johdanto
2. Tavoitteet
3. Nuorten osallistaminen
 - Liikennehavainnoinnit ja videoinnit
 - Katuajopaja
4. Käytännön ohjeita hyvän pyöräilykulttuurin edistämiseen nuoria osallistamalla
5. Informatiivinen ja visuaalinen onlinekartta
6. Viestintä
7. Vaikutusten arviointi

1. Johdanto

- Hankkeen taustalla on kaupungin virkamiesten, Joensuun liikenneturvallisuustyöryhmän, Joensuun Polkijoiden, Itä-Suomen poliisin ja muiden sidosryhmien tunnistama ongelma pyöräilystä jalkakäytävillä.
- Pyöräily jalkakäytävillä aiheuttaa Joensuussa toistuvia vaaratilanteita etenkin jalankulkijoille, mutta myös pyöräilijöille. Lisäksi sääntörikkomukset luovat myös vastakkainasettelua eri kulkumuotojen välille.
- Hankkeessa on kokeiltu, miten nuoria osallistamalla voidaan kehittää uudenlaista pyöräilyetikettiä ja viestiä siitä.
- Hanke on saanut vuoden 2019 tieliikenteen turvallisuuden kehittämiseen tarkoitettua valtionavustusta.
- Hankkeessa testatut mallit nuorten osallistamisesta liikenneturvallisuustyöhön ja tutustuttamisesta katuajoon ja oman opiskelukaupungin pyöräliikennejärjestelyihin olivat toimivia ja hyödynnettävissä myös muuhin kuntiin ja kouluihin.

Hankkeen osallistujat, ohjaus ja organisointi

- Hankkeen vastuutaho
 - Joensuun kaupunki, kaupunkirakennepalvelut Jarmo Tihmala
- Hankkeeseen osallistuneet nuoret
 - Pataluodon koulun draamaluokka 7–8 C
 - Pohjoiskarjalan koulutuskuntayhtymä Riverian opiskelijoita/Liikkuva opiskelu Riveriassa –hanke

Ohjausryhmä

Tihmala Jarmo, Joensuun kaupunki, pj
Rautanen Jatta, Joensuun kaupunki
Korpi-Hyövälti Pekka, Joensuun kaupunki
Oskar Mannelin, nuorisovaltuusto
Iiris Lehto, Joensuun Polkijat
Juhana Venäläinen, Joensuun Polkijat
Jani Holopainen, Joensuun Polkijat
Mari Voutilainen, Liikenneturva
Jani Pulkkinen, poliisi 12.02.2020 asti
Kati Juntunen, poliisi 13.02.2020 alkaen
Riikka Rajamäki, Traficom

Käytännön työn koordinoinnista sekä ohjausryhmän sihteerinä toimimisesta on vastannut Sitowise Oy:

Milla Talja, projektipäällikkö

Laura Pihlajakangas, suunnittelija

J • ENSUU

2. Tavoitteet

- Lisätä nuorten tietoja ja taitoja liikuttaessa liikenteessä pyöräilijän roolissa.
- Vähentää pyöräilyä jalkakäytävillä.
- Lisätä välillisesti kaiken ikäisten ja eri kulkutavoilla liikkuvien joensuulaisten liikenneturvallisuutta.
- Lisätä tietämystä eri kulkumuotojen paikasta ja toimintatavoista liikenteessä.
- Vähentää eri kulkumuotojen vastakkainasettelua mm. julkisen keskustelun ja tiedottamisen keinoin.
- Kohti turvallisempaa ja toimivampaa liikennekulttuuria.

Kuva: Riverian opiskelijoita katuajopyöräilyn kurssilla

3. Nuorten osallistaminen:

a) Liikennehavainnoinnit

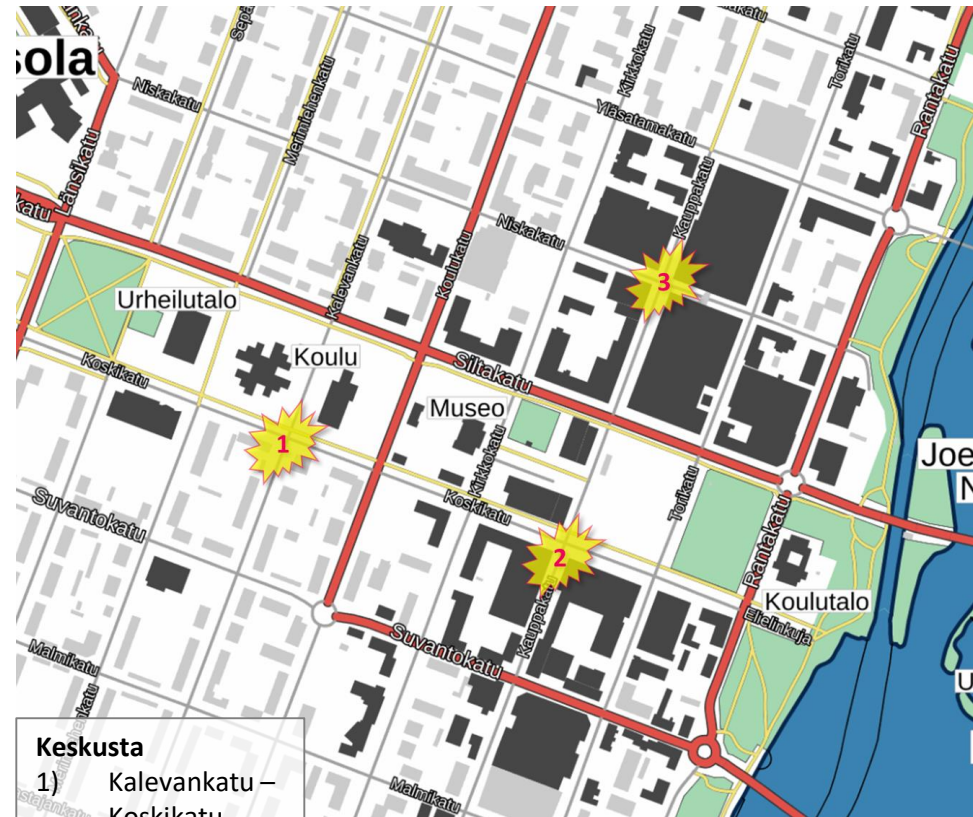
- Liikenneturvan edustaja piti nuorille oppitunnin havainnoiteja edeltäneenä päivänä, jossa käytiin yhdessä läpi liikennesääntöjä (pyöräilijän paikka ja väistämissäännöt) ja havainnointipäivän tehtävät.
- Liikennehavainnoinneissa keskityttiin pyöräilijän paikkaan ja toimintaan liikenteessä. Nuorten tehtävänä oli:
 - Valokuvata liikennesääntöjen ja –suositusten mukaan pyöräileviä
 - Laskea pyöräilijät
 - Kirjata ylös mahdolliset vaaratilanteet ja muut huomiot

- Pataluodon koulun 7 C draamaluokan oppilaat tekivät liikennehavainnoituksia 13.2.2020 Rantakylässä ja keskustassa kummassakin kolmella havainnointipisteellä.

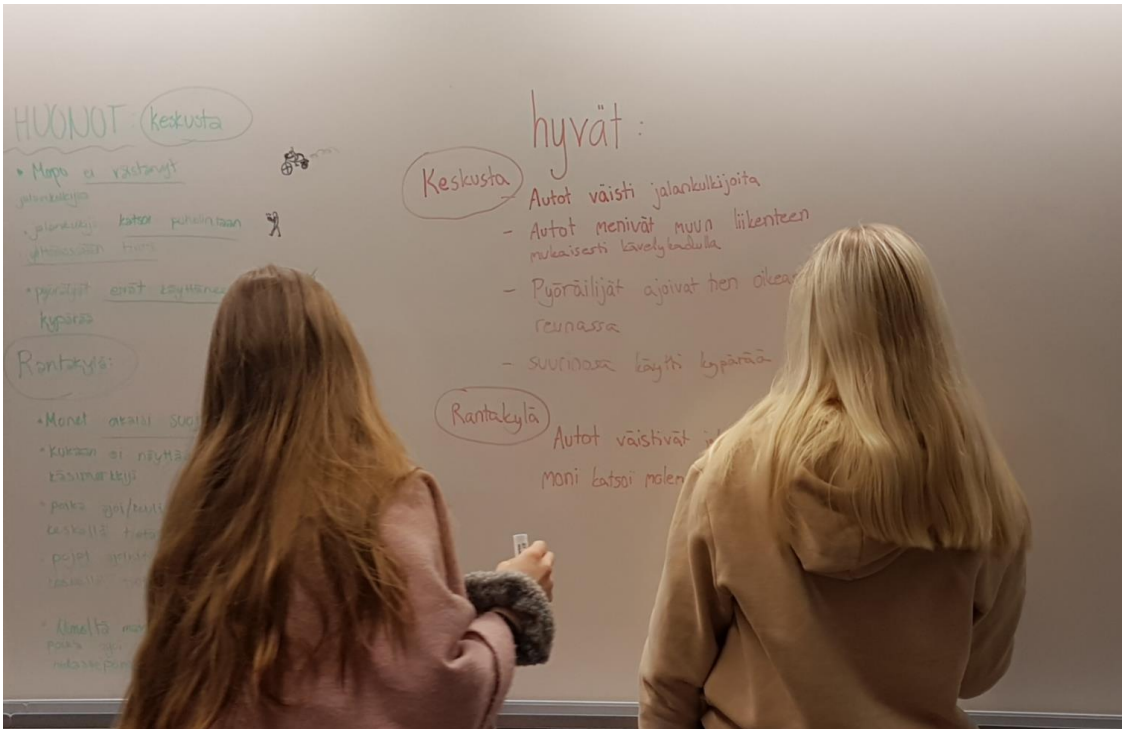

- Rantakylä**
- 1) Utrantie–Puron-suunkatu
 - 2) Pataluodonkatu–Rantakylänraitti
 - 3) Utrantie–Latolankatu

- Keskusta**
- 1) Kalevankatu – Koskikatu
 - 2) Kauppakatu – Koskikatu
 - 3) Kauppakatu – Niskakatu

Nuorten kokemuksia Liikennehavainnoinneista

Kuva: Pataluodon koulun oppilaita pohtimassa, minkälaisia hyviä ja huonoja asioita havainnointipaikalla nousi esiin.

Havainnointien jälkeen kokemuksia purettiin kolmessa ryhmässä. Ryhmissä vertailtiin eri kohteissa (keskusta ja Rantakylä) havainnoimassa olleiden ryhmien kokemuksia. Lopuksi vielä käytiin keskustelua koko luokan kanssa yhdessä Liikenneturvan kouluttajan johdolla. Keskustelussa pohdittiin erityisesti mikä saisi yhä useamman nuoren käyttämään kypärää. Lisäksi käytiin keskustelua pyöräilijän paikasta.

- Nuorten ehdotukset liikenneturvallisuuden parantamiseksi:
 - Pyöräkaistat/-kadut ("semmoiset punaiset tiet") kertoisivat selkeästi, missä pyöräilijän kuuluu ajaa.
 - Liikennekäytöskisan järjestäminen koululla, jossa palkittaisiin eniten hyviä merkintöjä kerännyt luokka. Huomioitavia asioita voisivat olla muun muassa heijastimen ja pyöräillessä kypärän käyttö sekä liikkuminen liikennesääntöjen mukaisesti.

3 Nuorten osallistaminen:

b) Videoinnit

- Syyskuun 3. päivä Pataluodon koulun oppilaat jatkoivat kevään liikennehavaintipaikoilla. Tehtävänä heillä oli näytellä ja videoida, miten kohdealueella kuuluu pyörällä. Toteutus:
 - Osa ryhmistä teki sekä oikeaa että väärää liikennekäyttäytymistä esittäviä videoita.
 - Osaan videoista oppilaat lisäsivät oikeasta liikennekäyttäytymisestä kertovia tekstejä tai muita efektejä.
- Havainnoinnin ja videointitilaisuuksien käytännön toteutuksesta vastasi äidinkielen, kirjallisuuden ja draaman opettaja Mirjam Westman. Ohjaamiseen ja turvallisuuden varmistamiseen osallistuivat Liikenneturvan kouluttaja Jukka Vainikainen ja poliisi Kati Juntunen.
- Videoita katseltiin ja vaihtoehtoisista tavoista toimia tilanteissa keskusteltiin Liikenneturvan kouluttaja Jukka Vainikaisen kanssa 17.9. etäyhteyksin järjestetyssä purkutilaisuudessa.

Kuva: Esimerkki yhdestä nuorten kuvaamasta videosta.

Kokemuksia nuorten havainnoinneista ja videoinneista

- Yksi havainnoista oli, että oikeaoppiseen liikkumiseen voi olla useampia vaihtoehtoja.
 - Esimerkiksi pyörän taluttaminen risteyksen yli on hyvä ja turvallinen tapa, mutta yhtä hyvin tien voi ylittää pyöräilemällä. Väistämisvelvollisuudet ovat kuitenkin erilaiset pyörän selässä ajaen kuin pyörää taluttavalla kävelijällä.
- Toinen havainto oli, että Joensuun keskustan ulkopuolella koulua käyville Pataluodon koululaisille keskustassa pyöräily oli hiukan vieraampaa ja ehkä siksi vähän pelottavaa.
 - Kävelijöiden, pyöräilijöiden ja autoilijoiden vilinässä havainnoitavaa on paljon, vaikka nopeudet ovat verrattain alhaisia.
- Pataluodon koululaisten tekemät erilaisten risteysalueiden pyöräilyyn opastavat videot ovat löydettävissä Joensuun kaupungin Youtube-kanavalta osoitteessa www.youtube.com/joensuunkaupunki.

3. Nuorten osallistaminen:

C) Katuajopaja

- Katuajopaja järjestettiin 8.9.2020 Riverian opiskelijoille.
- Joensuun polkijoiden edustaja Jani Holopainen toimi katuajopajan vetäjänä ja kävi ennen lähtöä lyhyesti läpi perusasioita pyöräilyn varusteista, pyöräilyetiketistä ja liikennesäännöistä.
- Katuajopajassa ajettiin yhdessä keskusta-alueella (noin 7 km) käyden samalla läpi, miten erilaisissa ympäristöissä tulee liikkua pyöräilijänä (mm. tietyömaa, pyöräkatu, kävelykatu, jyrkät käännökset, ajoradalle siirtyminen)
- Katuajopajasta laadittiin video, joka löytyy Joensuun kaupungin Youtube-kanavalta <https://www.youtube.com/joensuunkaupunki>
- Pyörälenkin jälkeen opiskelijat kävivät opettajansa kanssa läpi kokemuksia katuajopajasta.
 - Suurin osa oli tykännyt kokeilusta ja totesi, että on hienoa, kun oppilaitos on saanut hyviä pyöriä, joita voidaan käyttää tällaisilla retkillä.
 - Nuoret olivat nostaneet esiin myös kaupungissa tapahtuvan rakentamisen, joka opiskelijoiden mielestä tuo haasteita pyöräilyyn. He tarkoittivat tällä sitä, että jos jonkun kadun käyttö on suljettu, niin sitten joutunee miettimään reittiään uudelleen.
 - Kaupungin läpi kulkeva punainen pyöräkatu sai kiitosta.

4. Käytännön ohjeita hyvän pyöräilykulttuurin edistämiseen nuoria osallistamalla

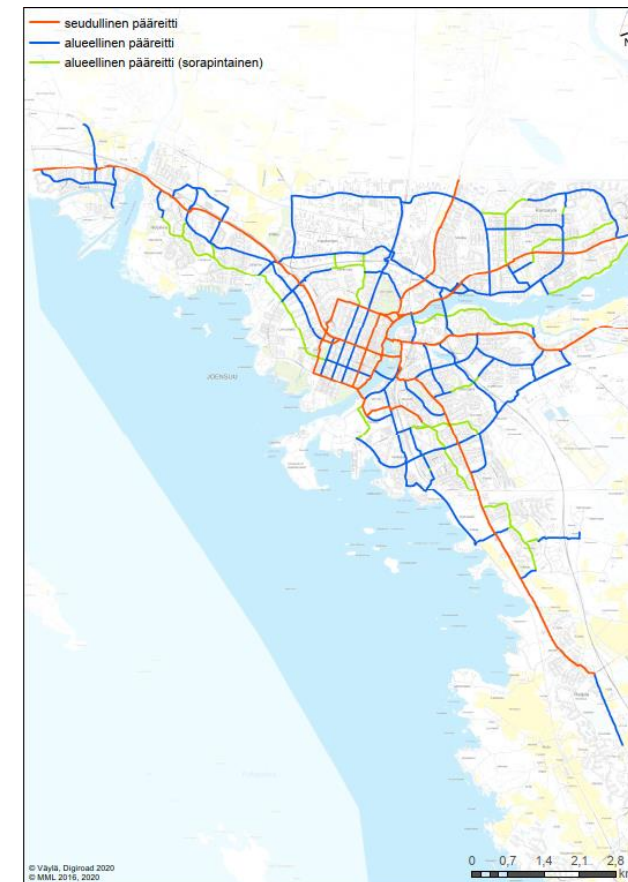
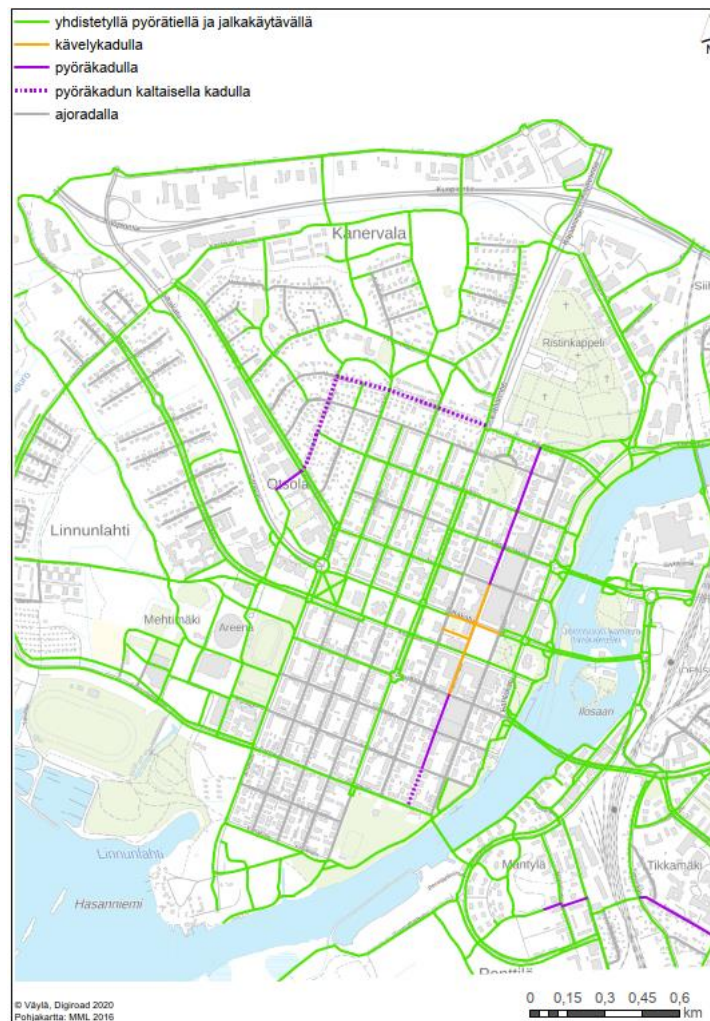
- **Katuajopaja** on helppo yksittäisen opettajankin järjestää mikäli alueen pyöräreitit ja kaupungissa ajon säännöt ovat tuttuja.
 - Apuja suunnitteluun saa kaupungin/kunnan pyöräilykartoista. Myös monet pyöräseurat ovat olleet apuna katuajopyöräilyn opetustoiminnan käynnistämässä.
- **Nuorten osallistaminen hyvän pyöräilykulttuurin kehittämiseen**
 - Toiminta kannattaa aloittaa kertaamalla pyöräilysäännöt esim. pyöräliiton sivuilta, missä on huomioitu myös 1.6.2020 voimaan tulleen tieliikennelainsäädännön uudistuksen vaikutukset <https://pyoraliiitto.fi/pyorailysta/pyorailijan-liikennesaannot>
 - Liikennehavainnointia kannattaa tehdä 2–4 henkilön ryhmissä ennalta sovitussa paikoissa esim. klo 8–9 välillä, jolloin yleensä on keskipäivää enemmän liikkujia.
 - Havainnoinnin jälkeen huomioita voidaan purkaa yhdistäen muutamia ryhmiä vertailemaan havaintojaan tai koko luokan kesken.
 - Johdattelevina kysymyksinä voi käyttää esim.
 - Mitä positiivisia asioita havaitsite liikenteessä?
 - Havaitsiteko vaaratilanteita? Jos kyllä niin miten vaaratilanteen olisi voinut estää?
 - Miten nuoria voisi innostaa pyöräilemään enemmän?
 - Nuoria voi myös kannustaa viestimään tunnin teemoista sosiaalisesta mediassa, jolloin asialle saadaan enemmän näkyvyyttä.

Havainnointitehtävät

Ota kuva tai video liikennetilanteesta, missä on pyöräilijä mukana.
Laske risteyksessä havainnoinnin aikana kulkevat pyörät.
Mikäli havaitset vaaratilanteita, merkitse tilanteen sijainti kartalle ja kuvaile tilanne.

5. Informatiivinen ja visuaalinen onlinekartta

- Pyöräilijän paikasta Joensuun keskustan alueella laadittiin selkeä karttaesitys, joka viedään kuvana I cycle JNS –sivustolle.
- Joensuun pyöräilyn seudulliset ja alueelliset pääreitit viedään Joensuun karttapalveluun: <https://oskari.joensuu.fi/>

6. Viestintä 1/2

- Esitys hankkeesta Winter Cycling Congressissa 5–7.2.2020
 - The youth as an example in developing polite and safety cycling etiquette in Joensuu
Milla Talja, Sitowise and Mari Voutilainen, Chairman of Joensuu Traffic Safety Group
- Juttu Pataluodon koulun havainnoinneista Joensuun uutisten 2/2020 numerossa: *Pyöräilijät nuorten syynissä*
 - *Juttu linkattu Facebookin I cycle JNS-ryhmään (tavoitettu 283henkilöä) sekä Sitowisen ja Liikenneturvan twitteriin*
- Juttu koko hankkeesta Joensuun uutisten verkkolehteen ja Pyöräilykuntien verkoston Poljin-jäsenlehteen nro 3/2020
 - *Jutuissa linkki Joensuun Youtubeen, jossa hankkeessa tuotetut videot*

Viestintä 2/2

- I cycle JNS sivustolle
 - Viedään hankkeen raportti liikenteessä sivun alle ja päivitetään väylät ja reitit –sivustolle karttakuva pyöräilijän paikasta keskusta-alueella hankkeessa laadittuun karttakuvaan
- I cycle JNS facebook-sivu
 - Mainostettu koulujen kilometrikisaa huhtikuussa
 - Viestitään hankkeessa valmistuneista videoista
- Some
 - Joensuun kaupunki julkaisee Some-päivityksen, jossa linkki kaupungin verkkolehden juttuun tai katuajopajavideoon
 - Sidosryhmiä kehotetaan viestimään myös omissa verkostoissaan

7. Vaikutusten arviointi

Tavoite	Indikaattori
Muut huomioon ottavan, turvallisen ja sääntöjen mukaisen liikennekulttuurin kasvattaminen ja joensuulaisen pyöräilyetikin rakentaminen	Koko hankkeen onnistuminen ja hankkeen saama näkyvyys. <ul style="list-style-type: none">• Hankkeen toiminnot onnistuttiin järjestämään suunnitellusti koronan aiheuttamista poikkeuksellista olosuhteista huolimatta• Viestinnässä korona- uutisointia on jouduttu priorisoimaan hankkeen edelle• Viestintää tullaan jatkamaan vielä loppuvuoden aikana
Nuorten osallistaminen joensuulaisen pyöräilyetikin rakentamiseen	Mukana olleiden nuorten kokemukset. <ul style="list-style-type: none">• Mukana olleet nuoret olivat tyytyväisiä ja innolla mukana
Nuorten kokemukset ja näkökulmat eri liikkujaryhmien välisistä konflikteista ja haastavat paikat katuverkolla pyöräilijän näkökulmasta	Havainnoinnissa keskityttiin liikenteen positiivisiin asioihin Katuajopajan palautteena nuoret kertoivat kokevansa tietyömaat ja niissä toisinaan puutteellisesti järjestetyt jalankulun ja pyöräilyn yhteydet ongelmallisina. Tämän palautteen pohjalta Joensuun kaupunki on päättänyt ensi kesänä palkata opiskelijoita tietyömaiden kävely- ja pyöräilyolosuhteiden laaduntarkkailijoiksi.
Pyöräilyetikin nostaminen esiin julkisuudessa	Asiaa avattu tarkemmin kohdassa viestintä. Mediaosumia ja somejulkaisujen tavoitavuutta seurataan vielä loppuvuoden aikana.
Katuajopaja toimintamalli nuorten pyöräilykasvatuksessa	Katuajopajamalli on toimiva ja melko helppo toteuttaa. Tarkemmin mallia on käsitelty luvuissa 3 ja 4.
Valtakunnallinen näkyvyys: Joensuun pyöräilyetiketti esimerkkinä	Hanke on saanut /tulee saamaan hyvin näkyvyyttä: esittely kansainvälisessä Winter Cycling Congressissa, hankkeen tuloksista tullaan julkaisemaan juttu Pyöräilykuntien verkoston Poljin jäsenlehdessä. Tuotoksia esitellään mahdollisesti myöhemmin myös Traficommin Liikenneturvallisuuustyön hyvät käytännöt – seminaarissa.
Liikenneturvallisuuden parantuminen ja vastakkainasettelun vähentäminen	Muutosta ei voida todentaa hankkeen aikana. Määrällistä kehitystä seurataan jatkossa mm. liikenneturvallisuusryhmän toimesta ja poliisin valvonnan kautta.

Lisätietoja hankkeesta

Liikenneinsinööri Jarmo Tihmala
jarmo.tihmala@joensuu.fi

Vanhempi asiantuntija Milla Talja
milla.talja@sitowise.com

